

Duben 2017

Škola ochrany osobních údajů

advokátní kanceláře Balcar, Polanský & Spol. s.r.o.

Nařízení EP a Rady (EU) 2016/679 z 27. dubna 2016, tzv. Všeobecné nařízení o ochraně údajů („Nařízení“) zrušilo směrnici 95/46/ES („Směrnice“), která je nyní transformována do českého právního řádu zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Nařízení vstoupí v účinnost dnem 25. května 2018, kdy se stane přímo účinným rovněž v České republice a dotkne se všech, kteří osobní údaje zpracovávají, jakož i fyzických osob, jejichž osobní údaje jsou předmětem zpracování, tedy téměř každého.

Vzhledem k dosud nejvýznamnější legislativní změně evropského rozměru v oblasti ochrany osobních údajů Vám s týdenní frekvencí přinášíme pravidelné informace pro snadnější a efektivnější orientaci v množství povinností, které Nařízení přináší.

Pokud si přejete odebrat Školu osobních údajů přímo do Vaší e-mailové schránky, prosím přihlaste se na adrese office@bapol.cz, popř. na tel. čísle +420 251 009 111.

Lekce 9 z 16

Práva subjektů údajů (2. část)

V textu se dozvíte:

Důležité změny

- Právo na přenositelnost údajů rovněž opravňuje subjekt údajů, aby správce předal jeho osobní údaje přímo jinému správci;
- Obsah práva subjektů údajů vznést námitku proti zpracování u správce údajů se mění; o tomto právu musí být subjekty údajů řádně informovány;
- Subjekt údajů má právo, aby se na něj nevztahovalo rozhodnutí, které:
 - je založeno výhradně na automatizovaném zpracování (včetně profilování), a
 - má pro něho právní účinky nebo se ho obdobným způsobem významně dotýká.

Compliance: Akční plán

Správci údajů mají:

- zajistit, aby jimi zpracovávané osobní údaje byly jednoduše přenositelné ve strukturovaném, běžně používaném a strojově čitelném formátu;
- ověřit, že subjekty údajů byly řádně a při první komunikaci informovány o právu vznést námitku proti zpracování;
- prověřit, zda dochází k profilování, a pokud ano, zajistit, aby pro to existoval relevantní právní základ.

K právům subjektu údajů

Právo na přenositelnost údajů

Právo na přenositelnost údajů Nařízením zakotvuje jako právo subjektu údajů:

- na získání jeho osobních údajů a na jejich následné předání jinému správci¹, a rovněž
- na předání osobních údajů jedním správcem přímo správci druhému.

V prvním případě právo na získání osobních údajů může připomínat spíše dříve zmiňované *právo na přístup k údajům* (viz Lekce 8). Právo získat osobní údaje je však upraveno specifitěji, s těmito rozdíly:

- zatímco právo na přístup k údajům opravňuje subjekt údajů k přístupu k jeho údajům (tj. také k získání jejich kopie) v běžně používané elektronické podobě,
- právo na přenositelnost je koncipováno úžeji a detailněji v tom smyslu, že opravňuje subjekt k získání údajů ve strukturovaném, běžně používaném a strojově čitelném formátu. Po technické stránce je tedy specifitější a pro správce náročnější, neboť musí zajistit, aby osobní údaje odevzdal ve strukturovaném, tj. systematickém, organizovaném formátu².

Právo na přenositelnost údajů se však může uplatnit pouze tehdy, pokud:

- jde o údaje, které subjekt údajů sám poskytl správci,
- zpracování je založeno na souhlasu nebo výslovném souhlasu (u zvláštních kategorií údajů), případně je nezbytné pro splnění smlouvy, jejíž smluvní stranou je subjekt údajů, nebo pro provedení opatření přijatých před uzavřením smlouvy na žádost tohoto subjektu údajů, a
- pokud se zpracování provádí automatizovaně (tj. nikoliv v listinné formě; pro srovnání – právo na přístup k údajům se vztahuje rovněž na údaje zpracované v listinné formě).

Nejsou-li splněny výše uvedené podmínky, subjekt údajů se nemůže tohoto práva domáhat. Pokud by např. správce získal osobní údaje od jiného správce a nikoliv přímo od subjektu údajů, neměl by subjekt právo na přenositelnost, ale pouze na přístup k údajům.³

Získá-li subjekt údaje v rámci práva na přenositelnost, je oprávněn je následně sám předat jinému správci. Tím však nesmí být nepříznivě dotčena práva a svobody jiných osob. To znamená, že pokud by právo na přenositelnost údajů mělo negativní vliv na práva a svobody jiných osob, k předání (resp. k poskytnutí údajů subjektu údajů) by nemělo dojít. Tato situace by mohla nastat například v rámci sociálních sítí, kdy se spolu s údaji subjektu údajů zpracovávají osobní údaje jiných osob (např. v rámci vzájemné komunikace). Při uplatnění práva na přenositelnost tak nesmí být dotčena práva jiné osoby.

Podstatná změna, vnesená novým konceptem práva na přenositelnost údajů, spočívá v tom, že subjekt údajů může rovněž žádat po správci, aby osobní údaje nevydal jemu, ale aby je přímo předal jinému správci. V praxi je toto právo využitelné např. tehdy, pokud subjekt údajů mění dodavatele určitých (např. telekomunikačních) služeb. V takovém případě je subjekt zbaven administrativní a technické zátěže spojené s předáním svých osobních údajů jinému správci, neboť tuto povinnost má přímo původní správce, a to ve „*strukturovaném, běžně používaném a strojově čitelném formátu*“. Podmínkou je pouze technická realizovatelnost tohoto požadavku.

¹ Výkonem tohoto práva není dotčen článek 17 Nařízení. Toto právo se neuplatní na zpracování nezbytné pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci, kterým je správce pověřen.

² Recitál 68 zmiňuje také „interoperabilní formát“, ale jedná se zřejmě spíše o doporučení než o závaznou dikci.

³ Pro praktický život však tento formalistický přístup komunitární či jiné normotvorby nemá valného významu a je samoúčelem. Subjekt údajů má a bude mít nárok – přes dikci aktuálního českého zákona v § 12 - na zpracovávání osobní údaje, nikoliv jen na informaci, že je zpracováváno jeho jméno a příjmení, dat. narození, bydliště atp. Nic tedy nebrání, aby subjekt takto získané údaje sám poskytl, „přenesl“, jinému správci.

Právo vznést námitku

Právo vznést námitku proti zpracování osobních údajů přiznává Nařízení subjektu údajů pouze v určitých specifických případech. Subjekt není oprávněn vznést námitku proti jakémukoliv zpracování, ale pouze pokud jde o:

1. zpracování, které je nezbytné:
 - a. pro splnění úkolu prováděného ve veřejném zájmu nebo při výkonu veřejné moci, kterým je pověřen správce; nebo
 - b. pro účely oprávněných zájmů příslušného správce či třetí strany;
včetně námitky proti profilování, založenému na uvedených ustanoveních.

V těchto případech je subjekt údajů oprávněn kdykoliv vznést námitku proti zpracování, ale pouze „z důvodů týkajících se jeho konkrétní situace“. Břemeno tvrzení, proč by mělo být zpracování zastaveno, je tak na straně subjektu údajů, který musí uvést specifické okolnosti, týkající se konkrétně jeho osoby nebo situace.

Jestliže subjekt údajů vznesl námitku a uvedl relevantní důvody, nesmí správce osobní údaje dále zpracovávat, pokud neprokáže

- závažné oprávněné důvody pro zpracování, které převažují nad zájmy nebo právy a svobodami subjektu údajů, nebo
- důvody pro prokazování, uplatňování nebo obranu právních nároků⁴.

V takovém případě by správce mohl ve zpracování dále pokračovat. To znamená, že pokud subjekt údajů vznesl námitku z výše uvedených důvodů, důkazní břemeno se přesouvá na správce, který musí prokázat existenci důvodů, které jej opravňují i nadále zpracovávat osobní údaje k daným účelům.

Na právo vznést námitku z výše uvedených důvodů musí být subjekt údajů výslovně správcem upozorněn, a to nejpozději v okamžiku první komunikace. Toto právo musí být uvedeno zřetelně a odděleně od jakýchkoliv jiných informací správce;

2. zpracovávání pro účely přímého marketingu;

Subjekt údajů je oprávněn kdykoli vznést námitku proti zpracování svých osobních údajů pro účely přímého marketingu, včetně profilování, pokud souvisí s přímým marketingem.

Jedná se o absolutní právo subjektu údajů, a to aniž by byl povinen tvrdit nebo dokazovat cokoliv dalšího. Jinak řečeno, pokud si subjekt údajů nepřeje, aby se jeho osobní údaje zpracovávaly k tomuto účelu, postačí, že vznesl námitku vůči správci údajů, který je bez dalšího povinen zpracovávání pro tento účel ukončit. Subjekt údajů nemá povinnost uvést důvody nebo závažné důvody jako výše v bodě 1. Zároveň neexistuje způsob, jak by se správce mohl proti této námitce účinně bránit (např. tvrzením, že jeho oprávněný zájem převažuje nad právy a zájmy subjektu údajů). Jakmile tedy subjekt údajů doručí správci námitku proti zpracovávání osobních údajů pro účely přímého marketingu, nesmí správce ve zpracovávání pro tento účel dále pokračovat. Pokud však příslušné údaje zpracovává rovněž pro jiný účel na základě jiného vhodného právního základu, takové zpracování není námitkou dotčeno.

Podobně jako v bodě 1 správce musí na uvedené právo výslovně upozornit, a to nejpozději v okamžiku první komunikace se subjektem údajů a toto právo musí být uvedeno zřetelně a odděleně od jakýchkoli jiných informací;

⁴ Český oficiální překlad, publikovaný EU, zní „pro určení, výkon nebo obhajobu právních nároků“; není však přesný, nevystihuje totiž věcnou podstatu ani tuzemskou odbornou terminologii.

3. zpracovávání pro účely vědeckého či historického výzkumu nebo pro statistické účely;

Jsou-li osobní údaje zpracovávány pro uvedené účely, má subjekt údajů z důvodů svých zvláštních poměrů právo vznést námitku proti zpracování osobních údajů. Toto právo však nemá, je-li zpracování nezbytné pro splnění úkolu prováděného z důvodů veřejného zájmu.

Podobně jako v bodě 1 musí subjekt údajů uvést relevantní důvody, týkající se jeho konkrétní situace, aby zpracovávání bylo ukončeno.

Na rozdíl od námitek z důvodů, uvedených v bodech 1 a 2, nemusí být subjekt údajů na právo vznést námitku z tohoto důvodu upozorněn. Námitku je možné vznést také automatizovanými prostředky pomocí technických specifikací.

Automatizované individuální rozhodování⁵ a profilování⁶

Nařízení poskytuje subjektům údajů ochranu před rizikem potenciálně nepříznivého rozhodnutí, které bylo přijato bez jakéhokoliv lidského zásahu, tj. výhradně na základě automatizovaného zpracování.⁷ Recitál 71 uvádí jako příklad takového rozhodnutí automatické zamítnutí on-line žádosti o úvěr nebo postupy elektronického náboru pracovníků bez jakéhokoliv lidského zásahu. Nařízení přiznává subjektu údajů právo, aby nebyl předmětem rozhodnutí

- založeného výhradně na automatizovaném zpracování, včetně profilování; a
- které má pro něho právní účinky nebo se ho obdobným způsobem významně dotýká.

Uvedená ochrana proti automatizovanému individuálnímu rozhodování se neuplatní, pokud je rozhodnutí

- a) nezbytné k uzavření nebo plnění smlouvy mezi subjektem údajů a správcem údajů,
- b) povoleno právem Unie nebo členského státu, které se na správce vztahuje a které rovněž stanoví vhodná opatření zajišťující ochranu práv a svobod a oprávněných zájmů subjektu údajů⁸, nebo
- c) založeno na výslovném souhlasu subjektu údajů.

V případech sub a) a c) provede správce údajů vhodná opatření na ochranu práv a svobod a oprávněných zájmů subjektu údajů. Minimálním standardem je, že zajistí alespoň právo na lidský zásah ze strany správce, tj. aby automatizovaně přijaté rozhodnutí mohl prověřit člověk, právo subjektu údajů vyjádřit svůj názor k okolnostem přijetí rozhodnutí a právo napadnout rozhodnutí.

⁵ O automatizované individuální rozhodování se jedná tehdy, pokud se o určité skutečnosti rozhoduje automatizovaným způsobem, tj. bez zásahu lidského faktoru, např. na základě určitých dopředu stanovených algoritmů.

⁶ Profilování je jakákoli forma automatizovaného zpracování osobních údajů spočívající v jejich použití k hodnocení některých osobních aspektů vztahujících se k fyzické osobě, zejména k rozboru nebo odhadu aspektů týkajících se jejího pracovního výkonu, ekonomické situace, zdravotního stavu, osobních preferencí, zájmů, spolehlivosti, chování, místa, kde se nachází, nebo pohybu (čl. 4 odst. 4 Nařízení). Podle recitálu 71 Nařízení by měl správce použít vhodné matematické nebo statistické postupy profilování, zavést technická a organizační opatření, která zejména zajistí opravu faktorů vedoucích k nepřesnosti osobních údajů a minimalizaci rizika chyb, a zabezpečit osobní údaje takovým způsobem, který zohledňuje potenciální rizika pro zájmy a práva subjektu údajů a který mimo jiné předchází diskriminačním účinkům vůči fyzickým osobám na základě rasy nebo etnického původu, politických názorů, náboženského vyznání nebo přesvědčení, členství v odborech, genetických údajů nebo zdravotního stavu či sexuální orientace nebo předchází přijímání opatření, jež mají takové účinky.

⁷ Zatím upraveno v čl. 15 Směrnice v podobě zákazu rozhodnutí, přijatého výlučně na automatizovaném zpracování údajů určeném k hodnocení určitých rysů osobnosti subjektu údajů, například pracovního výkonu, důvěryhodnosti, spolehlivosti, chování, atd. Výjimka je umožněna pro rozhodnutí v rámci uzavírání nebo plnění smlouvy z podnětu subjektu údajů, anebo je-li to povoleno právním předpisem, který rovněž upřesňuje opatření zajišťující ochranu oprávněných zájmů subjektu údajů.

⁸ Např. pro účely monitorování podvodů a daňových úniků a jejich předcházení, které se uskutečňuje v souladu s právními předpisy, normami a doporučeními institucí Unie nebo vnitrostátních orgánů dozoru, a pro zajištění bezpečnosti a spolehlivosti služby poskytované ze strany správce údajů.

Automatizované rozhodování však nesmí být založeno na zvláštních kategoriích osobních údajů (tj. vypovídajících o rasovém či etnickém původu, politických názorech, náboženském vyznání či filozofickém přesvědčení nebo členství v odborech, o zdravotním stavu, sexuální životě či orientaci, viz čl. 9 odst. 1 Nařízení), s výjimkou případů, kdy by k němu docházelo na základě

- výslovného souhlasu subjektu údajů, s výjimkou případů, kdy právo Unie nebo členského státu stanoví, že uvedený zákaz nemůže být subjektem údajů zrušen;
- významného veřejného zájmu na základě práva Unie nebo členského státu, které je přiměřené sledovanému cíli, dodržuje podstatu práva na ochranu údajů a poskytuje vhodné a konkrétní záruky pro ochranu základních práv a zájmů subjektu údajů;

a pokud by byla zavedena vhodná opatření pro zajištění práv a svobod a oprávněných zájmů subjektu údajů.

Co dále

Správci údajů by se měli – k zajištění souladu s Nařízením v rozsahu práva na přenositelnost, práva vznést námitku a práv spojených s automatizovaným rozhodováním a profilováním - ujistit, nakolik budou této úpravě podléhat (např. do jaké míry využívají profilování) a podle toho nastavit vnitřní procesy týkající se zpracovávání a procesy komunikace se subjekty údajů.

Také bude potřeba sledovat další unijní a vnitrostátní legislativu, neboť rozsah práv a oprávnění subjektů údajů a korespondujících povinností správců může být modifikován v zájmu mj. ochrany subjektu údajů nebo práv druhých či s cílem zajistit vymáhání občanskoprávních nároků.

Další informace

Recitály 68 – 72

Články 4 odst. 4, 20 – 23

Kontaktní osoba

Pro další informace prosím kontaktujte:

Česká republika:

JUDr. Jaroslav Srb
Advokát

Tel.: +420 220 251 111
Mobil: +420 731 609 510

jaroslav.srb@bapol.cz

Slovensko:

JUDr. Helga Maďarová,
CIPP/E
Advokátka | Certified Intl.
Privacy Professional/Europe

Tel.: +421 220 251 311
Mobil: +421 917 092 076

helga.madarova@bapol.sk